

GAZETA GMINNA

Organ urzędowy Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Krakowie

Nr. 3.

2-go czerwca 1938.

ג' סיון תרצ"ח

Rok II.

Kraków w hołdzie pamięci Marszałka Józefa Piłsudskiego w trzecią rocznicę zgonu.

Dzień 12 maja br. jako trzecia bolesna rocznica zgonu Marszałka Piłsudskiego zamienił się w Krakowie w potężną manifestację żałobną całej ludności miasta. Domy w całym mieście udekorowane były flagami o barwach państwowych i miejskich przybranymi kirem i opuszczonymi do połowy masztu.

W wystawach sklepowych widniały portrety Marszałka żałobnie udekorowane. We wczesnych godzinach rannych kompanie honorowe formacyj wojskowych udały się na Wawel, gdzie o godz. 9-ej odbyło się nabożeństwo w Katedrze. Na nabożeństwo przybyli liczni reprezentanci władz, wojska, organizacji i związków.

Po nabożeństwie nastąpił akt hołdu. W krypcie pod Wieżą Srebrnych Dzwonów złożone zostały wieńce przez wicewojewodę dr. Małaczyńskiego, generała Narbutt-Luczyńskiego i prezydenta miasta dr. Kaplickiego. W chwili składania wieńców ustawiona na dziedzińcu orkiestra wojskowa odegrała Hymn Państwowy. Niezliczone poczty sztandarowe związków i organizacji społecznych oraz tłumy publiczności zebrały się na dziedzińcu Wawelskim i defilowały w ciągu godzin przedpołudniowych przed trumną Marszałka Józefa Piłsudskiego. W godzinach południowych dziedzińiec zaległy olbrzymie rzesze młodzieży szkolnej, które przybyły ze sztandarami okrytymi krepą i złożyły wieniec u trumny Wielkiego Marszałka.

Wieczorem ustawiły się u podnóża Wawelu

oddziały wojskowe garnizonu krakowskiego, a w pobliskich ulicach zgrupowały się związki federacji P. Z. O. O., organizacje P. W. i W. F., liczne związki, stowarzyszenia, młodzież i tłumy publiczności, opasowując zwartym pierścieniem wzgórze wawelskie.

U wylotu ulicy Kanoniczej zebrał się przedstawiciele władz państwowych z p. wicewoj. dr. Piotrem Małaczyńskim, gen. Narbutt-Luczyński z generalicją i korpusem oficerskim garnizonu krakowskiego, prezydent miasta dr. M. Kaplicki z wiceprezydentami i radą miejską.

O godzinie 20.25 rozpoczął się apel żałobny. Po odebraniu raportu od poszczególnych formacyj, przedstawiciele władz i wojska udali się w otoczeniu korowodu płonących pochodni na Wawel, zajmując miejsca przed wieżą Srebrnych Dzwonów.

O godz. 20.40 odezwały się żałobne werble, donośny głos syren fabryk krakowskich i parowozów kolejowych oraz salwa armatnia. Był to sygnał rozpoczęcia chwili ciszy. W tym momencie zajaśniała światłem reflektorów wieża Srebrnych Dzwonów, a równocześnie zapłonęły olbrzymie znicze, wzniecone na kopcu Kościuszki, kopcu Józefa Piłsudskiego na Sowińcu i w historycznych Oleandrach. Zapłonęły również liczne ogniska w okół wzgórza wawelskiego. Oddziały honorowe sprezentowały broń i pochylały sztandary.

Punktualnie o godz. 20.45 do 20.48, podobnie jak na terenie całej Polski, nastąpiła w Krakowie

chwila ciszy, będąca wyrazem najgłębszego hołdu narodu dla swego Wielkiego Wodza.

Po tej potężnej w swym wyrazie manifestacji rozległo się 21 strzałów armatnich, oznajmiając miastu, że chwila ciszy została zakończona. Równocześnie odezwały się dźwięki dzwonów kościołów krakowskich, a przed frontem wszystkich oddziałów wojska, związków i organizacji odczytano wyjątki z pism Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Dzielnica żydowska obchodziła trzecią rocznicę zgonu Marsz. Piłsudskiego w szczególnym skupieniu i żałobnym nastroju.

O godz. 9-tej przedpołudniem odbyło się w Synagodze Postępowej przy ul. Podbrzezie uroczyste nabożeństwo żałobne w obecności przedstawicieli władz wojskowych i cywilnych, prezydium i zarządu gminy żydowskiej, delegacji różnych związków i stowarzyszeń. Świątynię wypełniła młodzież szkolna wszystkich szkół dzielnicy Kazimierz wraz z gronem nauczycielskim oraz tłumy publiczności. Obok ołtarza ustawiły się poczty sztandarowe Związku Żydów Uczestników Walk o Niepodległość Polski, Związku Żyd. Inwalidów Wojennych, Stow. Rękodzielników Żyd. i poszczególnych szkół na Kazimierzu.

Modły żałobne odprawił nadkantor Schechter wraz z chórem świątyni, poczym podniosłe kazanie poświęcone pamięci Wielkiego Marszałka Wskresiciela Polski, wygłosił rabin dr. Samuel Schmelkes.

W Starej Bóżnicy przy ul. Szerokiej wypełnionej szalenie ludnością żydowską odbyło się o go-

dzinie 9.45 przedpoł. nabożeństwo żałobne, na którym obecni byli prezydium i członkowie zarządu gminy żydowskiej, rabinat oraz reprezentanci związków i organizacji. Nabożeństwo odprawił kantor p. Goldenberg, zaś specjalną modlitwę za duszę Marszałka odmówił przed otwartą Arką rabin Kornitzer.

Równocześnie odbyło się nabożeństwo w bóżnicy dzielnicy podgórskiej.

W wielkiej bóżnicy w Skawinie odbyło się uroczyste nabożeństwo żałobne w obecności reprezentanta władz p. mjra Pukły, członków Rady miejskiej i społeczeństwa miejscowego. Kazanie poświęcone pamięci Marszałka Piłsudskiego wygłosił podrabin Szymon Alter Fränkel.

W salach Związku Żydów Uczestników Walk o Niepodległość Polski, odbyła się w godzinach wieczornych uroczysta akademія żałobna, w której wzięli również udział reprezentanci Zarządu miasta, Gminy Żyd., rabinatu, licznych stowarzyszeń i zrzezeń żyd. Na podium żałobnie udekorowanym ustawione było popiersie Marszałka, zaś po obu stronach poczty sztandarowe Związku Kombatan-tów Żyd. i Związku Żyd. Inwal. Woj.

Podniosłe przemówienie wygłosił major rez. dr. Ernest Ader, którego zebrani wysłuchali w skupieniu.

Po akademii Związek Żyd. Kombatan-tów udał się z pocztami szlendarowymi — biorącymi udział w akademii — na czele, pod Wawel, gdzie wziął udział w akcie hołdu u podnóża Zamku Wawelskiego.

L. O. P. P.

Cele i zadania

Przed niespełna 15-ma laty powstała w Odrodzonej Polsce jedna z najpotężniejszych organizacji społecznych — Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej. Organizacja ta, znana powszechnie pod nazwą L. O. P. P. posiada doniosłe znaczenie dla obrony państwa i jej ludności na wypadek wojny.

Dążeniem LOPP-u jest w szczególności ochrona ludności cywilnej przed niebezpiecznymi skutkami grażącymi jej w czasie wojny.

Wiadomo bowiem, że przy dzisiejszych niezmiernie rozwiniętych technicznych środkach walki i metodach bojowych stosowanych w czasie wojny,

zagrożona jest w pierwszym rzędzie ludność cywilna miast. To też w tym kierunku trzeba było działać, by stworzyć odpowiednią przeciwobronę i by być należycie do takiej obrony przygotowanym. Tę doniosłą rolę i zadanie, wziął na siebie LOPP.

Dzięki inicjatywie ludzi przejętych głęboko troską o los państwa i jego ludności, organizacja ta przystąpiła w pierwszym rzędzie do zapewnienia Państwu potężnej floty powietrznej.

Mimo ogromnej popularności i uznania jakim cieszy się LOPP wśród szerokich sfer społeczeństwa, które zdaje sobie sprawę z doniosłej jego roli, szcze-

gólnie jego olbrzymich zdobyczy w dziedzinie lotnictwa i ochrony przeciwgazowej, istnieje jeszcze wielu obywateli, nie doceniających należycie ważności LOPP-u.

Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej będąc organizacją czysto społeczną, stworzoną dla wyższej użyteczności publicznej jest jedyną w Polsce organizacją mającą za cel uchronić ludność kraju przed atakami lotniczymi i gazowymi w razie wojny i dlatego całe bez wyjątku społeczeństwo winno okazać żywe zainteresowanie dla LOPP-u przez poparcie jego dążeń i umożliwienie zdobycia środków potrzebnych do stworzenia obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej.

Już w 15-letniej swej działalności LOPP dokonał niezmiernie dużo, przyczyniając się do podniesienia obronności państwa na polu lotnictwa. Dzieło to o potężnym zasięgu, świetnej organizacji, a co najważniejsze, o kolosalnych zdobyczach dotąd osiągniętych, zyskało sobie zaufanie wśród społeczeństwa oraz popularność i uznanie nie tylko w Polsce ale też daleko poza jej granicami.

Dowodem tego jest fakt, że szereg przedstawicieli państw zagranicznych w czasie pobytu w Polsce, po zapoznaniu się bliżej strukturą Ligi, jej pracą oraz ustosunkowaniem się całego społeczeństwa do LOPP-u, podziwiali to gigantyczne dzieło polskie, biorąc sobie za wzór formę, strukturę organizacyjną i propagandową LOPP-u w Polsce, by w swoich krajach stworzyć podobne organizacje.

Zasługą LOPP-u jest m. in. również inicjatywa i finansowe poparcie rozbudowy Polskiego Aerodynamicznego Instytutu przy Warszawskiej Politechnice i stworzenie Chemicznego Instytutu Badań dla obrony przeciwgazowej. Instytut ten zajmuje się też badaniem problemów związanych z obronnością kraju. Stworzono w całym państwie niezliczoną sieć kursów zmierzających do propagandy pogotowia obronnego w szerokich warstwach społeczeństwa. W tym celu szkoli się wielka ilość instruktorów, tworzy się poszczególne oddziały informacyjne w różnych miejscowościach, podzielone na grupy i zorganizowane według różnych typów i kategorii.

LOPP zaopatruje wszystkie ośrodki w potrzebny sprzęt obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej, zakładając w tym celu cały szereg magazynów produkcji środków obronnych,

Na polu propagandy zdziałał LOPP mimo wielkich trudności niezmiernie dużo, czy to przez wydanie ogromnej ilości broszur, czasopism, filmów propagandowych i t. p. czy też przez masowe odczyty, manifestacje propagandowe lub też odbywające się w większych miastach rokrocznie próbne ataki gazowe i lotnicze.

Szczególną zasługą LOPP-u jest roztoczenie opieki nad młodzieżą, którą zaopatruje w potrzebne książki i dzieła.

Dlatego też jest obowiązkiem każdego obywatela przystąpić na członka LOPP, bo w ten sposób czerpie obywatel polski pewność, że przyczynia się do odbudowy i wzmocnienia Polski.

Obywatele Żydzi !

Każda akcja LOPP-u, każde jego wołanie, winny znaleźć należyty oddźwięk wśród ludności żydowskiej, która wie i potrafi ocenić doniosłe zadania i cele LOPP-u jeśli chodzi o obronę przeciwlotniczą i przeciwgazową ludności miejskiej, wśród której Żydzi stanowią duży odsetek.

Każdy Żyd winien ponadto zainteresować się akcją uświadamiającą LOPP-u, by wiedzieć w jaki sposób należy się chronić w razie niebezpieczeństwa ataków lotniczych i gazowych i jak należy się zachować w podobnym wypadku. Jest obowiązkiem każdego z nas, byśmy w danej chwili byli przygotowani odpowiednio do takiej obrony.

Doceniając w całej pełni doniosłość tej akcji dla bezpieczeństwa Państwa i jego obywateli, Gmina Wyznaniowa Żydowska w Krakowie wzywa całą ludność żydowską do aktywnego poparcia dążeń LOPP-u przez masowe wpisywanie się na członków, prowadzenie szerokiej propagandy na rzecz LOPP-u w organizacjach i związkach żydowskich, jak również przez składanie ofiar i datków na rzecz LOPP-u.

Pamiętajmy wszyscy, że tylko tym, którzy będą przygotowani i odpowiednio zorganizowani do obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej, nie będzie groziło niebezpieczeństwo życia i mienia!

Obchód święta 3-go Maja w Krakowie.

Tegoroczne święto Konstytucji 3-go Maja obchodzono w naszym mieście bardzo uroczyście. Sprzyjała temu piękna pogoda, nastąpiła po długotrwałych deszczach. To też w wszystkich uroczystościach urządzonych w tym dniu brały udział tysięczne rzesze ludności Krakowa.

Już we wczesnych godzinach porannych przeciągały ulicami miasta w stronę błon różne oddziały wojskowe, organizacje oraz młodzież szkolna z sztandarami i orkiestrami.

Niezwykłe imponująco wypadła wspaniała rewia wojsk poprzedzona mszą polową na błoniach krakowskich. W zwartym szyku i przy entuzjastycznych okrzykach na cześć armii niezliczonej publiczności, która zajęła miejsce po obu stronach trasy, przedefilowały kolejno poszczególne formacje garnizonu krakowskiego oraz oddziały wszelkich gatunków broni. Za oddziałami wojskowymi maszerowały dziarsko w pochodzie liczne organizacje, związki i młodzież szkolna z rozwiniętymi sztandarami przy dźwiękach orkiestr. Równocześnie przełatywały nad głowami tłumów liczne eskadry samolotów biorące udział w rewii. Wspaniała, ta rewia trwała ponad godzinę budząc zachwyt wśród zebranych tłumów.

Defiladę odebrali na specjalnej trybunie ustawionej tuż obok ołtarza polowego, przedstawiciele władz krakowskich z wojewodą krakowskim dr. Ty mińskim, dowódcą OK. gen. Narbut-Łuczyńskim, prezydentem miasta dr. Kaplickim na czele w otoczeniu całego szeregu wybitnych osobistości wojskowych i cywilnych.

W tym samym czasie odbywały się nabożeństw w świątyniach innych wyznań.

W Synagodze Postępowej przy ul. Podbrzezie odprawionym zostało uroczyste nabożeństwo 3-cio majowe przy szczelnie wypełnionej świątyni. W nabożeństwie wzięli udział reprezentanci władz i wojskowości, prezydium i zarząd gminy wyznaniowej żydowskiej, młodzież szkolna wszystkich szkół dzielnicy Kazimierz, delegacje i poczty sztandarowe or-

ganizacji społecznych, Związek Żyd. Inwalidów Woj. z sztandarem itd.

Modły odprawił nadkantor Schächter z chórem świątyni a podniosłe kazanie, poświęcone znaczeniu rocznicy święta Konstytucji 3-go Maja wygłosił rabin dr. Schmelkes. W starej Synagodze przy ul. Szerokiej, rzeźbiście oświetlonej, w obecności przedstawicieli władz, prezydium i członków zarządu gminy wyznaniowej żyd., rabinatu oraz delegacji różnych żydowskich organizacji i stowarzyszeń społecznych, odprawił modły kantor Goldenberg przy współudziale chóru synagogalnego, który odśpiewał szereg pięknych utworów zaś specjalną modlitwę na intencję Rzeczypospolitej i Jej Najwyższych Dostojników odprawił rabin S. Kornitzer. Równocześnie odbyło się też nabożeństwo w bóżnicy dzielnicy podgórskiej.

W godzinach popołudniowych młodzież szkolna wysłuchiwała w skupieniu transmitowanego przez radio przemówienia Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, zaś w godzinach wieczornych odbyły się w różnych organizacjach i związkach okolicznościowe uroczyste obchody.

Dekoracja odznaczonych w dniu 3 maja 1938 r.

W dniu 3. maja br. odbyła się w gabinecie Pana Wojewody Krakowskiego dekoracja osób odznaczonych. Pan Wojewoda Dr. Józef Ty miński dekorował m. in.: r. Dyr. Artura Wohla krzyżem kawalerskim orderu Polonia Restituta, Wiceprezesa Tyncz. Zarządu Gminy Wyznaniowej Żydowskiej Dra Ludwika Schermanta, Prezesa Okręgu Związku Żydów Uczestników Walk o Niepodległość Polski Dyr. Leopolda Spirę Złotym Krzyżem Zasługi, zaś Juliana Goldsteina Brązowym Krzyżem Zasługi,

Z Wydziału Opieki Społecznej.

Na mocy uchwały Zarządu Gminy Wyzn. Żyd. w Krakowie, przystąpił Wydział Opieki Społecznej do przeprowadzenia nowej rejestracji osób korzystających ze wsparć. Na odbytym posiedzeniu Wydziału Opieki Społ. uchwalono udzielać odtąd wsparć tylko osobom niezdolnym do pracy zarobkowej, jakoteż starcom, chorym, wdowom obciążonym drobnymi dziećmi itd., natomiast postanowiono wyeliminować w zupełności z akcji wsparć zawodowych żebraków. Akcja pomocy skierowana będzie głównie w kierunku popierania ludzi podupadłych wskutek utraty źródła zarobkowania i t. p. Działalność Wydziału Opieki Społecznej rozszerzona będzie obecnie w kierunku udzielania pomocy konstruktywnej. W tym celu uchwalono zasadniczo prowadzić akcję pomocy dla umożliwienia stworzenia minimalnej egzystencji przez popieranie drobnego handlu i innych warsztatów pracy.

Ta forma pomocy umożliwi ludziom szukającym pomocy w Gminie Żyd. kontynuowanie swego źródła zarobkowania w sposób godny, nie zmuszając ich do korzystania z ofiarności publicznej.

Do Opieki Społecznej wpływa obecnie setki podań o wsparcie, z których większa część została już załatwiona na posiedzeniach komisji, tak, że Wydział Opieki Społecznej przystąpi do systematycznego załatwiania nowo przyznanych wsparć z dniem 1. czerwca 1938 r.

Zarząd Gminy Wyznaniowej Żydowskiej i Żydowski Obywatelski Komitet Pomocy Żimowej w Krakowie, wyrażają paniom: Schenkerowej, Fengerowej, Herzogowej, Spanaufowej, Groblerowej, Weinrebowej, Mondscheinowej, Weissbergowej, Weissowej, dr. Schmelkesowej, Klingerowej i Aprilowej oraz p.p. Wiktorowi Kliegerowi i B. Günzowi, najserdeczniejsze podziękowanie za łaskawą współpracę przy dożywianiu ubogiej ludności żydowskiej w okresie „Pomocy Żimowej“ prowadzonej w ramach akcji pomocy Żydowskiego Obywatelskiego Komitetu Pomocy Żimowej przy Gminie Wyzn. Żydowskiej w Krakowie.

Sprawozdanie z akcji paschalnej Gminy Żydowskiej

Jak przewidywaliśmy, akcja paschalna Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Krakowie w roku bieżącym zakrojona była na bardzo dużą skalę. Spowodowało to wyjątkowo ciężkie położenie najszerzych sfer ludności żydowskiej naszego miasta, wraz z czegoby była niezliczona wprost ilość podań o udzielenie pomocy świątecznej. To też należyte przeprowadzenie tegorocznej akcji paschalnej wymagało znacznego wysiłku Gminy Żydowskiej a zarazem intensywnego poparcia ze strony społeczeństwa żydowskiego.

O rozmiarach tej akcji świadczy fakt, że około 20.000 osób korzystało z pomocy świątecznej w formie deputationów żywnościowych, których przydział był tak pod względem ilościowym jak i jakościowym znacznie wyższy aniżeli w latach ubiegłych.

Osoby samotne żywione były kosztem Gminy Żyd. w wyznaczonych restauracjach a ponadto kilkuset podupadłych obywateli korzystało z zasiłku w gotówce.

Szereg stowarzyszeń, związków i burs obdzielono macami w ilości przeciętnie 1 kg na osobę. Oprócz tego, zaopatrywała Gmina Żydowska w wikt paschalny chorych Żydów przebywających w szpitalach

krakowskich, a m. in. również w szpitalu Ubezpieczalni Społecznej, szpitalu garnizonowym, zakładzie leczniczym dla gruźliczo chorych na Białym Prądniku oraz w Zakładzie dla nieuleczalnie chorych.

Niezapomniano również o więźniach i inkwizytorach, którym także dostarczone wyżywienie paschalne w czasie świąt żydowskich.

Przez cały okres świąt zaopatrywała Gmina Wyznaniowa Żydowska w wikt paschalny żołnierzy Żydów załogujących w Krakowie, którzy w liczbie ponad 500 goszczeni byli na koszt Gminy w obszernych salach restauracji Royal przy ul. św. Gertrudy, spędzając tam czas w miłej atmosferze świątecznej.

Na cele akcji paschalnej wydatkowano łącznie sumę 40.000 złotych z czego 30.000 zł. pokryła Gmina z własnych funduszy zaś resztę uzyskano drogą zbiórek, którymi zajęli się w szczególności rabini Simche Fränkel i Samuel Kornitzer oraz Związek Żydów Uczestników Walk o Niepodległość Polski, którego członkowie ofiarnie współpracowali w tej dziedzinie.

Stwierdzić należy z ubolewaniem, że apel Gmi-

ny Żydowskiej o składanie datków na cele akcji paschalnej, nie znalazł niestety należytego oddźwięku u znacznej części społeczeństwa żydowskiego naszego miasta.

Cała akcja była planowo zorganizowana i sprężyście przeprowadzona, nie też dziwnego, że spotkała się z ogólnym uznaniem w społeczeństwie żydowskim naszego miasta. Zawdzięczyć to należy przede wszystkim ofiarnej pracy powołanego przez Gminę Żyd. Komitetu Obywatelskiego, na którego

czelo stał przewodniczący Wydziału Opieki Społecznej Gminy Żyd. inż. Akiwa Buchner.

Tym wszystkim, którzy — pomni swoich obowiązków wobec biednych braci — umożliwili Gminie Żydowskiej w jakiegokolwiek bądź formie przeprowadzenie akcji paschalnej, wymagającej w tym roku wyjątkowego nakładu pracy i kosztów wobec ogromnego nasilenia zgłaszających się o pomoc paschalną, wyraża Zarząd Gminy Wyznaniowej Żydowskiej serdeczne podziękowanie.

Uroczysty Seder dla żołnierzy Żydów garnizonu krakowskiego

W ramach akcji paschalnej Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Krakowie, odbyły się w pierwsze dwa wieczory święta Pesach uroczyste sedery dla żołnierzy Żydów stacjonowanych w naszym mieście. Szczególnie uroczysty charakter miał pierwszy wieczór sederowy w dniu 15. kwietnia br.

W pięknie udekorowanej obszernej sali hotelu Royal przy ul. św. Gertrudy przy świątecznie przystrojonych i obficie zaopatrzonych stołach, zebrało się ponad 500 żołnierzy Żydów, by — spełniając obowiązek obywatelski w służbie Państwa, oderwani od swoich ognisk domowych, spędzić tutaj święta Pesach, w atmosferze ciepła i tradycji.

Wieczór ten zaszczylicili swoją obecnością przedstawiciele władz wojskowych, prezydium i zarządu Gminy Wyzn. Żydowskiej, rabinatu, szeregu orga-

nizacji społecznych i obywatelstwa naszego miasta.

Uroczystość rozpoczęła się inauguracyjnym przemówieniem Prezydenta dra R. Landaua i Wiceprezesa Okręgu Związku Żydów Uczestników Walk o Niepodległość Polski dra L. Schermanta. Tradycyjny „Seder“ zapoczątkował nadkantor Schächter odprawieniem „Kidusz“ poczym wzniosłe kazanie wygłosił rabin wojsk. dr. Samuel Schmelkes. Po oficjalnej części nastąpił dalszy ciąg ceremoniałem tradycyjnym przewidzianego Sederu, który kontynuował jeden z żołnierzy a następnie wieczerza świąteczna zaopatrzona w obfite i smaczne potrawy.

Oba wieczory sederowe jak i następne dni świąt Pesach spędzili żołnierze Żydzi w atmosferze świątecznej i miłym nastroju.

Rejestr ludności żydowskiej Krakowa

Przepisy o organizacji Gmin żydowskich przewidują obowiązek zarządów gmin prowadzenia rejestru członków gminy. W tym względzie Zarząd Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Krakowie rozpoczął już prace przygotowawcze, korzystając z pomocy Zarządu miejskiego, w szczególności urzędu ewidencji ruchu ludności.

Każdy Żyd zamieszkały na terenie Gminy Żydowskiej w Krakowie będzie prowadzony w ewidencji Gminy Żyd., która w tym celu zakłada kataster systemem kartotekowym, obejmującym wszelkie dane dotyczące jego osoby, jako to: miejsce i datę urodzenia, dokładny adres, zawód, stan rodzinny itd.

Założenie katastru będzie miało doniosłe znaczenie dla sprawy wymiaru składki gminnej, dla celów opieki społecznej Gminy Żyd. i ułożenia listy wyborców dla przyszłych wyborów reprezentacji gminnej.

Sprawa trybowania mięsa

W kwestii trybowania mięsa odbyły się ostatnio kilkakrotne konferencje Zarządu Gminy Żydowskiej z Rabinatem przy współudziale reprezentantów cechu rzeźników.

Rabinat wyraził w zasadzie zgodę na trybowanie, tak, że pod względem rytualnym niema obecnie żadnej przeszkody w realizacji tego słusznego postulatu.

Lag Be'omer na starym cmentarzu przy ul. Szerokiej

Jak rokrocznie, tak i w tym roku Lag Be'omer miał w Krakowie uroczysty i ożywiony przebieg. Tradycyjnym zwyczajem przybyli Żydzi z różnych stron kraju do Krakowa, by w dniu rocznicy wielkiego mędrca i słynnego gaona Remu, pomodlić się na jego grobie.

To też w dzielnicy żydowskiej panował niezwykle ruch już od najwcześniejszych godzin porannych, który nie osłabł do późnego wieczoru.

W godzinach przedwieczornych ruch ten przybrał największe nasilenie. Grobowiec rodziny Isserlesów (Remu) obleżony był cały dzień przez liczne tłumy rzewnie modlących się, tak, że przedostanie się przez stłoczoną masę bliżej grobu, na na którym płonęło morze świateł, było rzeczą niemożliwą.

I jak każdego roku tak też i tym razem wszystkie sąsiednie ulice prowadzące ku starymu cmentarzowi już od ulicy Miodowej począwszy, pełne były stolików różnego rodzaju stowarzyszeń społecznych, humanitarnych, religijnych i tp., przy których zbierano ofiary na rzecz tych instytucji.

Grobowiec Remu zasypyany był potokiem „kwitków“, na których modlący się wypisywali swoje bó-

le i życzenia. Również inne nagrobki, pod którymi spoczywają doczesne szczątki sławnych rabinów i uczonych, otoczone były zwartą masą ludzką, która wśród płonących dookoła świateł w skupieniu i nabożności modliła się. Szczególnie na grobach poległych „Al Kidusz Haszem“ panował ożywiony ruch, dający w całości obraz potężny.

Świątynia Remu była w tym dniu rześcicie oświetlona i przedstawiała niezwykle uroczysty widok. Przez cały dzień bez przerwy odbywały się tutaj modły, w czasie których odbyło się kazanie poświęcone wspomnieniu Remu, jego życiu i spuściznie duchowej.

W szkołach żydowskich na Kazimierzu odbyły się poranki, na których wychowawcy mówili o znaczeniu Lag Be'omer dla żydostwa. Dzień ten — który ponadto związany jest wspomnieniami o heroicznych wyczynach słynnego rabi Akiby i jego uczniów w walce o oswobodzenie Palestyny z pod jarzma rzymskiego —, obchodziła również młodzież żydowska uroczystie.

Dzięki staraniom Zarządu Gminy Wyzn. Żyd. porządek na cmentarzu był tego roku wzorowo utrzymany.

Wędrówka po Starożytnych Synagogach Krakowskich.

(Z cyklu: Zabytki żydowskie na Kazimierzu)

IV.

Bóżnica „Remu“

(* בית הכנסת חדש דרמ"א זצ"ל *)

Od samego początku przybycia Żydów krakowskich na Kazimierz, było ciasno w mieście żydowskim. Napływ Czechów, jeszcze bardziej uniemożliwił pomieszczenie się wszystkich Żydów w ciasnych ramach ghetta. Czesi zajęli dla siebie kompleks zamknięty dziś ulicami: Bożego Ciała, Józefa, Kupa i Miodową. Dawniej ul. Miodową szedł mur miejski, ul. Kupa zwała się „Wielkim Placem“ a ul. Józefa „ulicą Sukienników“ (żydowską); całe miejsce zajęte przez Czechów od muru do ulicy Sukienników i od Bożego Ciała po Wielki Plac, nazywano Libuschhof t. j. dworem Libuszy.

Usunięcie Czechów ze Starej Bóżnicy wywołało z natury rzeczy dążenie do wybudowania drugiej

Foto J. Hirsch, Kraków.

Bóżnica „Remu“ przy ulicy Szerokiej w Krakowie.

* Określenie tej bóżnicy jako nowej, tłumaczy się tym, iż jest chronologicznie młodszą od Starej Bóżnicy.

KRONIKA SPOŁECZNA

Pierwszy samolot eskadry im. młodzieży żydowskiej dla armii polskiej

Onegdaj odbyło się w Warszawie na lotnisku Aeroklubu Polskiego, uroczyste przekazanie armii samolotu, ufundowanego przez młodzież żydowską. W uroczystym tym akcie wzięli udział przedstawiciele armii: Prezes LOPP gen. Berbecki i gen. Aleksandrowicz, oraz przedstawiciele wojewody, prezydium miasta, kuratorium szkolnego i innych władz jakoteż reprezentanci społeczeństwa żydowskiego.

Przekazując władzom wojskowym samolot, w imieniu komitetu młodzieży żydowskiej, dr. Feldschuh wygłosił przemówienie, podkreślając, że samolot ten jest pierwszym z całej eskadry ufundowanej przez młodzież żydowską.

W imieniu armii przemówił gen. Berbecki, który przejął samolot, wspominając bohaterów Żydów poległych w Legionach za Polskę. Gen. Berbecki zaznaczył przytym, że wspólne walki Polaków i Żydów o wolną Polskę, toczone wśród braterstwa i zgody, pozwalają przypuszczać, że to braterstwo i zgoda, zapanują także podczas pokoju.

Następnie zabrał głos sen. Trockenheim, który podkreślił, że ta właśnie uroczystość przekazania armii samolotu, daru młodzieży żydowskiej, napawa nadzieją, że mimo obecnego prądu nienawiści rasowej szerzonej przez pewne koła, nie załamała się w nas wiara, że to co szlachetne w duszy polskiej

zwycięży a szkodliwa dla Państwa era warcholstwa nieodpowiedzialnych czynników minie bezpowrotnie, ustępując miejsca zgodzie, miłości bliźniego i atmosferze przyjaznego współżycia obywateli państwa.

Po akcie przejęcia samolotu, komitet podejmował gości lampką wina, w czasie której gen. Berbecki w swoim pięknym przemówieniu wspomniął jeszcze raz o bohaterach żydowskich, którzy oddali swoje życie za Niepodległość Polski i zakończył przemówienie słowami:

„Wierzę niezłomnie, że te rzeczy przykre i nieładne, które dzieją się dziś, zanikną i powróci ta sama atmosfera braterstwa, jaka panowała na froncie wojennym“

Na zakończenie uroczystości nastąpiło wbijanie gwoździ przez reprezentantów społeczeństwa żydowskiego do plakiety pamiątkowej.

Do samolotu przybito tabliczkę z napisem w języku polskim i hebrajskim nast. treści: „Pierwszy samolot eskadry imienia młodzieży żydowskiej“.

Do końca tego roku mają być ufundowane jeszcze cztery samoloty. Będą one następnie przekazane armii, tworząc z obecnie oddanym, eskadrę imienia młodzieży żydowskiej.

i w tym celu czynią się starania u króla Zygmunta I. Zygmunt I. dekretem z 27. sierpnia 1537 r. przekazuje sprawę Wojewodzie i poleca mu wyszukanie odpowiedniego miejsca. Lecz sprawa poszła w odwłokę i dopiero dzięki prywatnej hojnej ofierze, powstaje w r. 1553 nowa bóżnica zwana do dzisiaj bóżnicą Remu. (R. Mojżesz Isserles). Założył ją znakomity kupiec krakowski Izrael Isserl (ojciec najświetniejszego uczonego krakowskiego Mojżesza Isserlesa) na pamiątkę śmierci swej żony, Małki, zmarłej w czasie zarazy.¹⁾

Izrael Isserles był wnukiem po kądzieli Mojżesza Auerbacha, męża uczonego i bogatego z Ratysbony. Jakkolwiek mieszkał stale w mieście żydowskim na Kazimierzu, gdzie posiadał domy i place, większą część swoich interesów prowadził na Litwie, dokąd często wyjeżdżał z młodym królem Zygmuntem Augustem.

Dorobiwszy się wielkiej fortuny postanawia I-

zrael Isserles zbudować tę bóżnicę. Była to zrazu budowla drewniana, gdy jednak w Rosz chodesz Ijar r. 1557 wybuchł pożar na ulicy żydowskiej, i zniszczył doszczętnie część Miasta Żydowskiego, a z nią i bóżnicę Izraela, poczyniono ponownie starania o uzyskanie pozwolenia królewskiego na wybudowanie nowej bóżnicy w miejsce strawionej pożarem. Ponieważ bóżnica była już publiczną, starania o jej odbudowę poczyniła gmina i zezwolenie takie otrzymała.

Od tego czasu stoi ta bóżnica po dzień dzisiejszy.

Mojżesz Isserles w skróceniu Remu (Rabi Mojżesz Isserles) ם"ר מ"א był chlubą rodziny Isserlesów. Piastował on urząd rabina i rektora w sławnej uczelni żydowskiej na Kazimierzu (1542—1572). Garnęła się do niej młodzież z całej Polski, a także i z Czech i Niemiec, by następnie ponieść sławę mistrza w najdalsze krańce Europy. Prócz Talmudu zajmował się kabałą, filozofią i historią. Do najważniejszych jego dzieł należą:

¹⁾ Rodowód Izraela Isserla; Prof. Majer Bałaban: Dzieje Żydów w Krakowie i na Kazimierzu (1913, Tom I, Rozdz. IV.) podług Wetsteina: Hamicpe Nr. 12 ex 1910 i לתולדות גדולי ישראל Nr. 39 — uzup. notatkami z ksiąg wojewódzkich.

Jubileusz 15-lecia „Centosu“ krakowskiego

W niedzielę dnia 29. maja b. r. obchodził „Centos“ krakowski, w sali Stow. „Solidarność“, jubileusz 15-lecia swego istnienia.

Instytucja ta powstała w r. 1922 jako „Centralny Komitet Opieki nad Sierotami Żydowskimi dla zach. Małopolski“ z siedzibą w Krakowie, przez cały ten okres rozwija działalność opiekuńczą nad zdrowiem fizycznym i moralnym bezdomnych sierót żydowskich. Zapoczątkowaniem „Centosu“ była istniejąca w latach wojennych przy ówczesnym Komitecie Pomocy Żydów Polskich t. zw. „Sekcja opieki nad dzieckiem żydowskim“.

W r. 1923 założony został w Krakowie „Związek Towarzystw Opieki nad sierotami żydowskimi dla zachodniej Małopolski“ o charakterze autonomicznym, który w rok później obejmował już około 40 Komitetów lokalnych.

W wyniku odbytej w r. 1926 w Krakowie konferencji delegatów wszystkich okręgowych związków sierocych z całej Polski, nastąpiła zasadnicza reorganizacja instytucji, przez stworzenie Związku Towarzystw opieki nad sierotami żydowskimi Rzeczypospolitej Polskiej „Centos“ jako organizacji centralnej z siedzibą w Warszawie.

Na czele „Centosu“ krakowskiego stoi od wielu lat niestrudzony działacz społeczny adw. dr. Jó-

zef Steinberg, którego 70-lecie urodzin zbiega się równocześnie z jubileuszem Centosu.

Dzięki pracy Jubilata oraz Gener. Sekretarza Dr. Henryka Lesera, okręg krakowski rozwija się szczególnie pomyślnie.

Działalność tej pożytecznej instytucji ilustrują następujące cyfry:

W roku 1928 zarejestrowanych było w Związku 23 stowarzyszeń, a w roku bieżącym 35. Ogólna ilość dzieci, którymi się Związek opiekował, wynosiła w roku 1928 843, a w roku bieżącym 2.367, z której to cyfry na zakłady przypada 858, a na opiekę prywatną 1509, kształcących się zaś zawodowo 552 dzieci. Suma wydatków wynosiła w roku 1926 371.089, w roku 1937/38 — 516.150 zł. Z kolonii letnich w roku 1927 korzystało 600 dzieci, a w roku 1937 — 3.473 dzieci.

Do Centosu krakowskiego należy oprócz dwóch burs męskich w Krakowie — internat żeński przy „Ognisku Pracy“ oraz ferma rolnicza w Krajowicach koło Jasła, 7 dziecińców półinternatowych, nie mówiąc już o opiece półinternatowej, którą sprawuje się w siedmiu miastach w wynajętych czy użyczonych lokalach. Zorganizowanych przedszkoli jest 11, a akcję odzieżową i dożywianą, prowadzą wszystkie towarzystwa.

Z okazji jubileuszu 15-lecia odbył się równo-

oraz uwagi do czterech części dzieła Józefa Kary p. t. Szulchan Aruch.

Mimo swej wielkości i uznania, jakim cieszył się wśród najszerszych warstw żydostwa, był pełen pokory. Często spotykamy w jego pracach zdanie: „jestem bez mądrości i doświadczenia“.

O gorącej miłości i głębokim poważaniu jakie żydostwo żywiło do swego mistrza, świadczą tłumy pielgrzymujących stale w jego rocznicę zgonu, w Lag B'omer, na jego grób, na którym pobożni wylewają łzy bólu i modlą się o lepsze jutro.

Dostęp do bóżnicy Remu od ulicy Szerokiej prowadzi przez podwórze, łączące bóżnicę ze starym cmentarzem. Nad bramą w murze stanowiącym wejście na podwórze bóżnicy znajduje się napis:

בית הכנסת חדש דרמ"א ז'צ"ל

(Nowa Synagoga błp. „Remu“).

Zewnętrzne ściany synagogi są zupełnie nagie. Stąd wchodzimy do małego przedsionka, z którego otwierają się ciężkie kute drzwi żelazne do sali modlitwowej. Po prawej stronie wejścia, w małej niszy znajduje się miedziany kociołek na wodę z 16.

w., zdobny w następujące sceny biblijne: Mojżesz z tablicami Przymierza, Izak niosący drzewo na górę Moria, sen Jakóba, Aron w stroju kapłańskim, wreszcie Abraham, idący na górę Moria dla zaofiarowania Bogu Izaka. Po lewej stronie wejścia znajduje się wmurowany skarbiec Synagogi, ozdobiony na górze piękną płaskorzeźbą z ornamentacją z kwiatu i liści. Sala modlitwowa stosunkowo mała, prostokątna, jednonawowa, o beczkowym sklepieniu. Na ścianie południowej znajduje się tablica, poświęcona Izraelowi Isserlesowi, o następującej treści:

האיש ר' ישראל ב"ר יוסף ז"ל ע"ו התאור: לכבוד הקב"ה ולזכר אשתו מלכה בת ר' אלעזר: תנצב"ה, בנה מנכסי עזבונה כ"ה זה מקום בית אל לפרט ולפרשת שובה ה' רכבות אלפי ישראל²⁾

Na wschodniej ścianie znajduje się piękna Szafa Ołtarzowa z 16. w. wykuta z kamienia. Podwójne kolumny są zakończone bogatymi kapitelami, na których spoczywa belkowanie, przerwane w środku tablicami z dziesięciorgiem przykazań.

Nad tablicami znajduje się rzeźbiona korona. Nad Szafą Ołtarzową jest płaskorzeźba z piękną or-

²⁾ słowo שובה = 313, oznacza datę założenia (1553)

cznie Zjazd Zachodnio - Małopolskiego Związku Towarzystw Opieki nad Sierotami Żydowskimi "Centos" poprzedzony uroczystym nabożeństwem w Synagodze Postępowej, na którym kazanie okolicznościowe wygłosił rab. dr. Schmelkes. W nabożeństwie wzięli udział Prezydium Gminy Wyznaniowej Żydowskiej, delegaci organizacji społecznych, goście oraz dziatwa krakowskich stowarzyszeń opiekuńczych.

W otwarciu Zjazdu wzięli udział: r. dr. Bاندrowski z ramienia Urzędu wojewódzkiego, ławnik hr. Łubieńska i r. Limanowski z ramienia Wydziału Opieki Społ. Zarządu Miejskiego, grono radnych żydowskich, przedstawiciele Jointu, Centosu, delegaci stowarzyszeń opieki nad dziećmi z Małop. Zach. i Śląska, oraz cały szereg reprezentantów organizacji społecznych i działacze różnych instytucji.

Obrady zagał prezes Centosu dr. Józef Steinberg witając przedstawicieli władz, gości i delegatów, poczym dokonano wyboru prezydium Zjazdu.

Po przemówieniach przedstawicieli władz i organizacji społ., delegacja dziatwy krak. zakładów opiekuńczych wręczyła prezydium Centosu wiązaną kwieciami z okazji jubileuszu.

Referat o poradnictwie zawodowym wygłosił dr. Berman z Warszawy, poczym odbyła się dyskusja oraz sprawozdania kierownictwa Centosu. Na zakończenie Zjazdu dokonano wyboru nowych władz.

namentacją z kwiatów i liści. Wyżej, pod samym oknem, rzeźba, przyczepiona do muru, przedstawia nam koronę. Piękne są odrzwia rzeźbione, zamykające niszę ołtarzową. Na wewnętrznej stronie tych odrzwi są umieszczone przedmioty kultu ze świątyni Pańskiej, pięknej, rzeźbiarskiej roboty, menora i stół z chlebami pokładanymi. Po prawej stronie stoi wielki brązowy ośmioramienny świecznik. Dalej na prawo wryta jest tablica ku czci Remu, obok pali się wieczne światło **נר תמיד**
Napis hebrajski brzmi:

מקובל אצלנו אשר ער המקום הזה עמד הרמ'א וצ'ל להתפלל ולשפוך שיחו לפני הקב"ה

W tłumaczeniu znaczy to: „Przyjęte jest u nas, że na tym miejscu stał Remu błąd., który się modlił i wylewał swe żale przed Wiekuistym“.

Miejsce gdzie dawniej siedział wielki uczony Remu, jest podczas modlitwy niezajęte. Ze sklepienia zwisają stare pająki. Na środku synagogi znajduje się almemor, objęty jakby siatką, tak, że tworzy klatkę, do której prowadzą dwa wejścia, opatrzone balustradą. Po ścianach wiszą stylowe kinikiety. Na ścianie południowej wisi tablica z nazwiskami zmarłych członków Synagogi. Jest to tabli-

Konces. przez Min. Przemysłu i Handlu
BIURO INFORMACYJNE
„KOSMOS”
wł. I. Kornblum — istniejące od 1925 r.
w Krakowie, Rakowicka 1
Tel. 157-38
udziela wszelkich informacji w kraju i zagranicą

POŚWIĘCENIE NOWEGO CMENTARZA ŻYDOWSKIEGO W WIELICZCE.

Onegdaj odbyła się w Wieliczce podniosła uroczystość poświęcenia nowego cmentarza żydowskiego. Nowy cmentarz obejmuje obszar 1 morga i jest otoczony wysokim betonowym murem, którego budowa kosztowała tamtejszą gminę żydowską 5000 złotych. Poświęcenia dokonał rabin miejscowy p. P. L. Fränkel w obecności przedstawicieli gminy żydowskiej i tłumnie zebranej publiczności. Z okazji poświęcenia nowego cmentarza odbył się tradycyjny jednodniowy post, w którym wzięła udział cała miejscowa ludność żydowska.

Równocześnie obchodziło towarzystwo „Chewra Kadischa“ w Wieliczce jubileusz 300-lecia swego istnienia. Połączona ta uroczystość miała imponujący przebieg i wywarła na miejscowej ludności niezatarte wrażenie.

ca pamiątkowa nowoczesna **נר עולם** Obok, tablica ku czci zmarłego w r. 1933 rabina krakowskiego błąd. J. N. Kornitzera.

W tej Synagodze znajduje się zbiór haftor w perganimowej księdze z r. 1665. Synagoga Remu, odrestaurowana w r. 1932 przez arch. H. Guttmanna, jest jedną z najciekawszych zabytków starej architektury synagogalnej.³⁾

Obok tej bóżnicy znajduje się Stary Cmentarz, do którego prowadzi wejście z podworcezyka przez żelazną kratę. Portal w okalającym murze jest skromny.

Ponad kratą jest umieszczona kamienna tabliczka z następującym napisem hebrajskim:
בית עלמין הישנה ומקום קברת הגאונים. נתיסדה מקופת הקהלה בשנת שי"א לפ"ג

Na cmentarzu tym znajduje się grobowiec rodziny Isserlesów oraz groby słynnych uczonych, gaonów i wybitnych rabinów, na które rokrocznie w Lag B'omer jako w dniu rocznicy zgonu Remu, pielgrzymują Żydzi z całego kraju.

O cmentarzu tym i jego wspaniałych zabytkach, w następnym odcinku.

³⁾ Prof. O. Mahler: Przewodnik po Żyd. Zabytkach Krakowa (Kraków).

AKCJA RATUNKOWA DLA CHORYCH W KRAKOWIE.

Dnia 11 bm. odbyło się Walne Zgromadzenie tego stowarzyszenia pod przewodnictwem Dra N. Oberlaendera. Po złożeniu sprawozdania przez dotychczasowy zarząd i udzieleniu temuż absolutorium uchwalono dokupić odpowiedni grunt celem powiększenia schroniska w Makowie, poczem wybrano nowe władze stowarzyszenia. W skład wydziału weszli: Dr. Molkner Teodor jako przewodniczący, Dyr. Rosenblüth Maurycy jako sekretarz, Dr. W. Chłopicki i Dr. Stieglitz-Sperlingowa Róża jako Wiceprezesa, Birnbach Oskar jako skarbnik, Molknerowa Stefania jako zastępca sekretarza, Jonklerowa Greta jako zastępca skarbnika, Zuckerowa Hanna, Dr. Sikorska Aurelia, Dr. Mirowska Eugenia, Dr. Lustbader Ludwik, Dr. Lustgarten (Maków), Dr. Lutwak Elias (Maków), Dr. Eisenberg Filip, a jako zastępcy członków wydziału: aptekarzowa Witaszkowa (Maków), Dr. Bochnerówna Helena, Dr. Zanker Karol, Bester Feliks. W skład komisji kontrolującej weszli: dyr. Horowitz Jakub jako przewodniczący, Sperling Józef, Dr. Schinagel Emil jako zastępcy: Pastor Beno (Maków), Schleichkorn Stanisław. W skład Sądu polubownego weszli: Dr. Natan Oberlaender, Prezes Bachner Jakub, Raab Leon, a jako zastępcy: Goldwasser Emil, Rottenbergowa i Stillerowa Salomea.

* * *

Stowarzyszenie „Akcja Ratunkowa dla chorych“ w Krakowie przystępuje do uruchomienia schroni-

Radzimy wszystkim

już zaopatrzyć się
w szczęśliwe losy I-szej
klasy 42 Loterii w znanej
z wielkich wygranych

KOLEKTURZE ŻYDOWSKICH INWALIDÓW WOJENNYCH

K R A K Ó W
ulica Grodzka 59
Telefon Nr. 159-31

Zamówienia załatwia się
odwrotnie.

Ciągnięcie I-szej Klasy
już 22 czerwca 1938 r.

15 losu zł. 10--
Główna **1,000.000** zł.
wygrana

ska w Makowie z dniem 1. czerwca br. W schronisku tym znajdzie pomieszczenie 50—60 ubogich dziewcząt w wieku ponad 14. lat, potrzebujących klimatycznego leczenia.

Zgłoszenia (należycie umotywowane ze świadectwem ubóstwa i ewent. ostatnim świadectwem szkolnym) należy składać w sekretariacie przy ul. Grodzkiej 59. (lokal kolektury).

Kolonia Harcersko-Wypoczynkowa w Zawoju.

POŁOŻENIE piękne, na Wileczej. Pięć minut od stacji klimatycznej, telefonu i apteki. Blisko plaży, rzeki i lasu. Zdała od szosy. Na miejscu duża pływalnia.

POMIESZCZENIA wygodne, dla chłopców i dziewcząt w osobnych budynkach. Świetlica i jadalnia, dwa ogrody, duża polana. Zdrowa woda do picia. Młynówka do mycia i poza tym umywalnie. W bieżącym roku wybudowano drugą świetlicę 7 m. x 15 m. oraz osobną kuchnię.

PATRONAT i osobisty nadzór nad organizacją i kolonią objął w ubiegłym roku prezes Leopold Spira, przy ścisłej współpracy Komisji Kolonii.

OPIEKA nad dziećmi zapewniona przez wytrawne i doświadczony siły pedagogiczne przy pomocy odpowiedniej ilości szkolonych instruktorów i instruktorek harcerskich. Nad higieną, czystością i stanem zdrowotnym kolonii i kolonistów czuwa stały lekarz kolonijny. Własna apteczka, waga i izolotka dla chorych.

UTRZYMANIE pięciorazowe, smaczne i obfite. Gospodarstwo kolonii prowadzi delegowana przez Koło Pań Związku kierowniczka.

ZABAWY, GIMNASTYKA, WYCIECZKI, KĄPIELE, WYPOCZYNEK, w ramach ustalonego programu harcersko-wypoczynkowego prowadzi kwalifikowany instruktor. Siatkówka koszykówka, piłka nożna i ręczna, szczypiórniak, kula, dysk itd.

ŻYCIE KULTURALNE i gry według programu. Gazety i czasopisma, szachy, warcaby, gry towarzyskie, ping-pong. Kominki i ogniska harcerskie, pogadanki, biblioteka, radio gramofon i t. d.

NADZÓR kolonii obejmują członkowie komitetu harcerskiego. Częste wizytacje.

W I E K kolonistek i kolonistów od 10 do 16 lat. Przed przyjęciem bezpłatne badanie lekarskie i szczepienie.

O P Ł A T A za pobyt czterotygodniowy wynosi zł. 90.— oraz ryczałt za podróż w obie strony, takse klimatyczną, huszkę harcerską itp. zł. 15.—

IŁOŚĆ MIEJSC OGRANICZONA.

TERMIN KOLONII: dwa turnusy 1) od końca czerwca do końca lipca, 2) od końca lipca do końca sierpnia.

ZGŁOSZENIA i informacje: Komitet Harcerski przy Związku Żydów Uczestników Walk o Niepodległość Polski, Kraków, Rynek Gł. 12, codziennie od godz. 18.30 do 20.

UWAGA! Ze względu na ustawowy przymus szczepienia pożądane wcześniejsze zgłoszenia.

Z EKSTERNATU DLA NAJUBOŻSZEJ DZIATWY ŻYDOWSKIEJ.

Doroczna akcja pieniężna na rzecz Eksternatu dla najuboższej dziatwy żydowskiej im. błp. Dory Randowej rozpoczęta z dniem 15. maja br. jest w pełnym toku. W tym celu panie odwiedzają będą przedsiębiorstwa handlowe i przemysłowe naszego miasta.

Należy się spodziewać, że społeczeństwo nasze poprze chętnie wysiłki Wydziału Eksternatu, rozwijającego w obecnych ciężkich warunkach tak ofiarną pracę nad utrzymaniem i wychowaniem przeszło 60 dzieci spośród najuboższych sfer ludności żydowskiej Krakowa, którym Eksternat udziela także stałej pomocy szkolnej i zaopatruje je w odzież.

Komunikaty rabinatu krakowskiego. DO LUDNOŚCI ŻYDOWSKIEJ!

Rabinat Krakowski zwraca się z apelem do ludności żydowskiej Krakowa, by była mu pomocną w akcji tępienia pokątnego rzeźnictwa drobiu przez ścisłe stosowanie się do wskazówek Rabinatu przy nabywaniu drobiu bitego, jakoteż przy oddawaniu drobiu do rytualnego uboju.

W ten sposób będzie możliwym Rabinatowi roztoczyć należyty nadzór nad koszernością drobiu

i położyć kres działającym się w tym względzie nadużyciom w naszym mieście.

Rabinat zwraca w szczególności uwagę ludności żydowskiej na to, by nabywany przez nią bity drób zaopatrzony był w plombę nowego opatentowanego systemu, gdyż drób niezaopatrzony w taką

Wzór do znakowania drobiu bitego.

plombę, jakoteż i naczynie, w którym go gotowano, jest trefne. — Drób należy oddawać do uboju wyłącznie w rzeźni Gminy wyznaniowej żydowskiej (pl. Nowy i ul. Nadwiślańska), gdzie wykonują ubój rzeźnicy upoważnieni do tego przez rabinat i pozostający pod nadzorem Rabinatu. — Zabrania się natomiast oddawania drobiu do uboju rzeźnikom pokątnym, którzy trudnią się ubojem bezprawnie i nie mają odpowiednich ku temu kwalifikacji.

Kraków, dnia 12. maja 1938 r.

Rabinat w Krakowie.

Rabinat przypomina ludności żydowskiej wydany już swego czasu komunikat i stwierdza ponownie, że jatka p. L. Kestlingera przy ul. Sebastjana 23 nie znajduje się pod nadzorem Rabinatu, wobec czego Rabinat nie bierze żadnej odpowiedzialności za koszerność sprzedawanego tam mięsa.

ZAKŁAD RYTOWNICZY
WYTWÓRNIA PIECZATEK
I ETYKIET TŁOCZONYCH ROZNOKOLOROWYCH

A. FISCHHAB
GRODZKA 46 KRAKÓW TEL. 432-56.

RYTUJE
w złocie, srebrze,
mosiądzu, stali itp.

WYKONUJE:
PIECZĄTKI KAUCZUKOWE,
do sygnowania
skrzyń i worków.

ETYKIETY TŁOCZONE
oraz
SZYLDY
emaljowane i metalowe.

Kalendarz świecenia świec

Data	Zamykanie sklepów	Zaświecenie świec	Czas modlitwy „Mincha“	Data	Sobota wiecz. czyli koniec soboty
31/V	Roschodesz „Siwan“ nów księżycy niedziela 29. V., godz. 11 m. 10 przedp.				
3/VI	7.14	7.26	7.51	4 VI	8.55
4/VI	„Erew Szewuot“				
5/VI	I. dzień „				
6 VI	II. dzień „				
10/VI	7.20	7.32	7.59	11/VI	9.01
17/VI	7.23	7.35	8.01	18 VI	9.05
24/VI	7.25	7.38	8.05	25 VI	9.07

Rabinat m. Krakowa